

การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

วันชัย เยี่ยงกุลเชาว์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

ความเป็นมา

กรมอนามัยได้ดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านสุขภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาทางการศึกษา โดยการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนให้เป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์กลางของการพัฒนาสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 และเพื่อให้โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน กรมอนามัยได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุมทั้ง 10 องค์ประกอบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้น ใน พ.ศ. 2545 โดยแบ่งระดับการรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็น 3 ระดับ คือระดับทอง เงิน และทองแดง และจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรขึ้น ใน พ.ศ. 2552 ตั้งแต่พ.ศ. 2545 จวบจนปัจจุบัน ในพ.ศ. 2557 ซึ่งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเด็กวัยเรียนและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสุขภาพกลุ่มเด็กวัยรุ่น หน่วยงานของกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มจึงร่วมมือกันดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน (กรมอนามัย, 2558)

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นการพัฒนาที่มีความครอบคลุมทุกมิติด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถนำความรู้ และทักษะด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการดูแลใส่ใจสุขภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถตัดสินใจในการควบคุมสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติ ฝึกทักษะและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ทำให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

องค์การอนามัยโลก (WHO : 1998) ได้ให้คำจำกัดความของ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่งมั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษาและทำงาน (A health promoting school is a school constantly strengthening its capacity as a healthy setting for living, learning and working)

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการมีสุขภาพดีของทุกคนในโรงเรียน

จากการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผลลัพธ์ระดับประเทศ พบว่า มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ร้อยละ 1.96 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง ร้อยละ 58.04 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเงิน ร้อยละ 16.06 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองแดง ร้อยละ 11.92 และไม่ผ่านโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพหรือไม่เข้าสู่กระบวนการ ร้อยละ 12.02 (กรมอนามัย, 2560) จากผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน เกิดช่องว่าง (GAP) ของผลลัพธ์และกระบวนการ ในการขับเคลื่อนเน้นกลไกเชิงระบบ แต่ไม่ไปสู่ตัวนักเรียน

และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนา โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ พัฒนาระบบการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพที่จะไปถึงตัวเด็ก ให้นักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จนในที่สุดนักเรียนมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน

โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการให้ทุกคนในโรงเรียน สื่อสารดูแลสุขภาพของตนเอง และเด็กนักเรียน ให้นักเรียนรู้จักค้นหาข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจ (สำนักงานโครงการขับเคลื่อนกรมอนามัย 4.0 เพื่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน, 2561)

จากนิยามโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ ผู้เขียนจึงได้สรุปรวมกัน เพื่อใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพดี มีความสุข ดังนี้

โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข (HAPPINESS Health Literate School) หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่งมั่นคง มีความร่วมมือ ร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้อื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ มีการบริหารจัดการให้ทุกคนในโรงเรียน เข้าถึง เข้าใจด้านสุขภาพ นักเรียนรู้จักค้นหาข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสื่อสาร เพื่อการดูแลสุขภาพของทุกคนในโรงเรียน ให้เป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษาและทำงาน (WHO, 1998 ; กรมอนามัย, 2545 ; สขรส. ,2561)

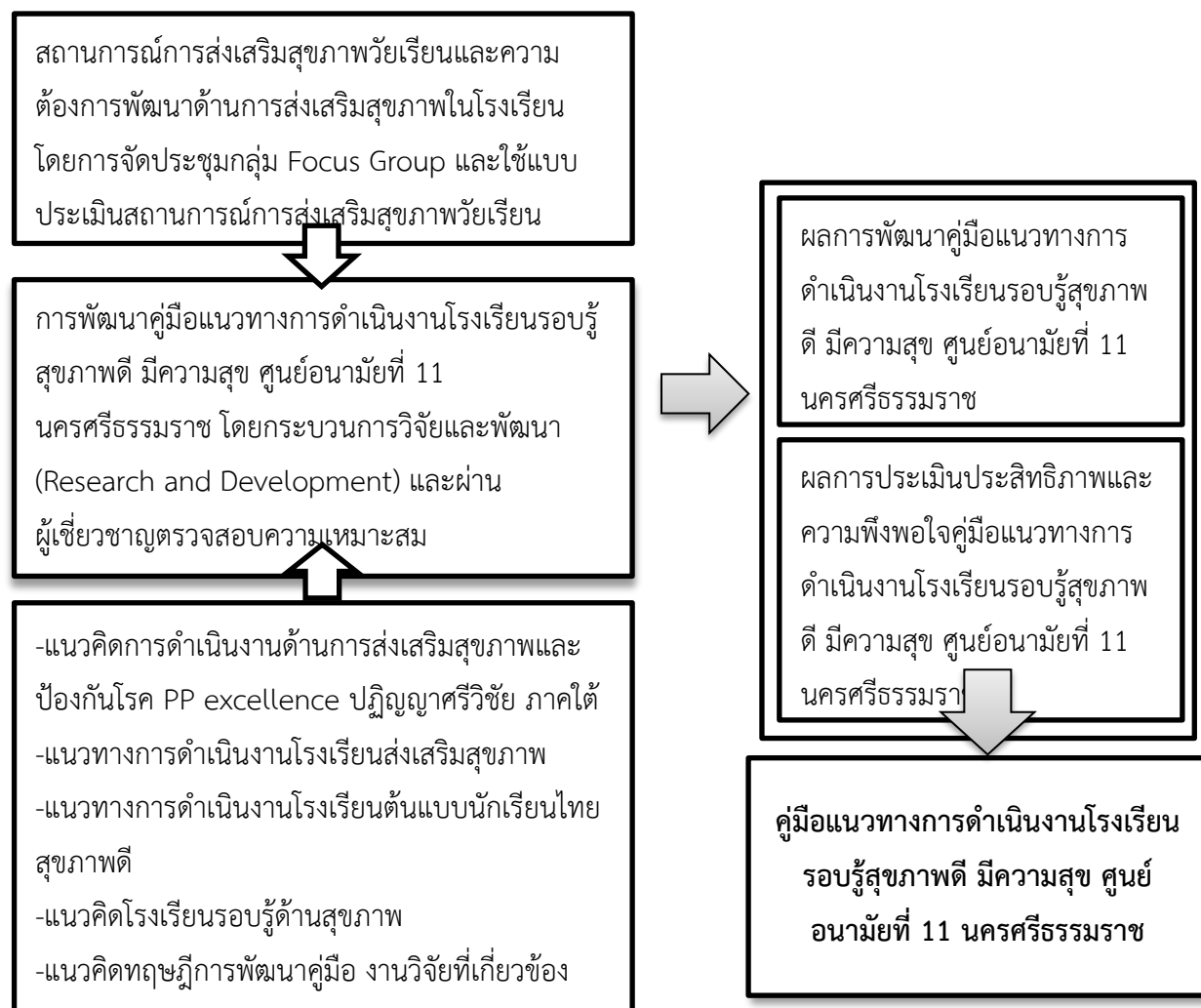
พ.ศ.2560 ทางเขตสุขภาพที่ 11 ได้กำหนดมาตรการหลักในการขับเคลื่อน PPE เขต 11 และได้มีการประชุมร่วมกับเขตสุขภาพที่ 12 ได้มีการลงนาม MOU ประกาศนโยบายสาธารณะ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ PPE 11 (PPE Forum) ภาคใต้ โดยใช้ชื่อสัญญาความร่วมมือว่า “ปฏิญญาศรีวิชัย (Srivichai Declaration) โดยขับเคลื่อนในรูปแบบที่เรียกว่า “HAPPEN” และได้พัฒนาเครื่องมือขึ้นเรียกว่า “HAPPEN Scoring” พ.ศ.2561 การขับเคลื่อนงานวัยเรียนดำเนินการโดยวางกรอบแนวคิดให้มีความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประเทศไทย 4.0 โดยพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ พัฒนาระบบการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ มีสุขภาพดี

ดังนั้นทางกลุ่มงานวัยเรียน ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช กรมอนามัย ได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย คิดรูปแบบในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ให้ครอบคลุมทุกประเด็น โดยการคิดนวัตกรรมที่มีชื่อว่า “HAPPINESS Scoring” โดยการพัฒนาต่อยอดมาจาก “HAPPEN Scoring” ของศูนย์อนามัยที่ 11 โดยการบูรณาการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี และโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ทั้งด้านสุขภาพและการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ลดภาระที่ไม่จำเป็นของโรงเรียน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิด กระบวนการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ในการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (รัตนะบัวสนธ์, 2556 ; สุวิมล ว่องวานิช, 2554 ; องอาจ นัยพัฒน์, 2554 ; รุจโรจน์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2552 ; รุจโรจน์ แก้วอุไร, 2552 ; ทิศนา แคมมณี, 2548 ; Borg and Gall, 1979)

ขั้นตอนที่ 1 (R1/Research) ศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

1.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1.1 ศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน โดยลงพื้นที่ประชุมกลุ่ม Focus Group เพื่อ วิเคราะห์สถานการณ์ PP Excellence HAPPEN Scoring เขตสุขภาพที่ 11

1.1.2 ในที่ประชุมกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนและความต้องการด้านการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 ผู้รับผิดชอบงานวัยเรียนภาคส่วนกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สพ.13 เขตผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผ่านการรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1.2.2 ผู้รับผิดชอบงานวิจัยเรียนภาคส่วนกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั้ง 7 จังหวัด ประกอบด้วยนายแพทย์สสจ. หัวหน้าส่งเสริมสุขภาพ และผู้รับผิดชอบงานวิจัยเรียน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

-ระบบฐานข้อมูล HDC กระทรวงสาธารณสุข แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม เครื่องบันทึกเสียง แบบสอบถามสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน ตามกรอบ HAPPEN และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน โดยแบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเพิ่มเติมช่องว่าง สำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

-จากบันทึกการประชุมกลุ่ม นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และ วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมิน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 67) ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความต้องการ อยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความต้องการ อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความต้องการ อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความต้องการ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 (D1/Development) การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

2.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน มีขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอนย่อย คือ

2.1.1 การยกร่างคู่มือฯ โดยผู้วิจัย ทำการศึกษาเอกสาร คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2558) คู่มือสร้างความเข้มแข็งโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี (สพฐ, 2560) คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (กรมอนามัย, 2560) และผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข และดำเนินการจัดพิมพ์คู่มือฯ ฉบับร่าง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการนำเสนอต่อผู้มีส่วนร่วม

2.1.2 การพัฒนาคู่มือฯ แบบมีส่วนร่วมจากเครือข่าย โดยการนัดประชุมเพื่อนำเสนอคู่มือฯ ฉบับร่าง โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเสนอคู่มือฯ ฉบับร่าง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงานวิจัยเรียนทั้งภาคส่วนกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ตามข้อ 1.2 และเพิ่มเติมผู้เกี่ยวข้องจากสำนักส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน กรมอนามัย ผู้แทน สคร. ผู้แทนจากกรมสุขภาพจิต เพื่อพิจารณาร่างคู่มือฯ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการบันทึกการประชุม ข้อเสนอแนะ หลังจากการประชุมนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม จัดพิมพ์คู่มือฯ ฉบับร่าง เพื่อเตรียมจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือฯ

2.1.3 การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือฯ ด้านองค์ประกอบและเนื้อหา ด้านภาษา และด้านรูปแบบ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และคณะกรรมการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและโรงเรียนรอบรู้สุขภาพ จำนวน 5 ท่าน รวม 8 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือฯ โดยแบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเพิ่มเติมช่องว่าง สำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำส่งและรับกลับ แบบประเมิน พร้อมคู่มือฉบับร่างให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืน 2) บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 3) วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมิน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 67) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.51 เป็นต้นไป

แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 ท่าน จัดพิมพ์คู่มือ เพื่อเตรียมสำหรับนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่สมัครใจ เข้าสู่โครงการโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข รุ่นที่ 1 จำนวน 15 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 (R2/Research) การทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

เป็นการนำคู่มือฉบับร่างไปทดลองใช้ โดยการนำไปใช้จริงกับโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข รุ่นที่ 1 โดยการคัดเลือกอย่างมีระบบจากสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และตามความสมัครใจ ตามเกณฑ์เงื่อนไข จำนวน 15 โรงเรียน โดยมี 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

3.1 การประชุมชี้แจงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน คัดเลือกโรงเรียนเป้าหมาย โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข รุ่นที่ 1

3.2 การประชุมพัฒนาศักยภาพครู บุคลากร โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 41 และ 42 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดูแลโรงเรียน ที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาฯ โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข รุ่นที่ 1 แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ตามคู่มือฯ

3.3 โรงเรียนพัฒนาตามแนวทางคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

3.4 เยี่ยมเสริมพลัง รับรองคุณภาพการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข รุ่น 1

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือฉบับร่าง แบบบันทึกการเยี่ยมเสริมพลัง รับรองคุณภาพโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข การสืบเสาะเชิงลึกในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำคู่มือฯ ไปใช้ ที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย และทีมคณะกรรมการรับรองคุณภาพโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการบันทึกการประชุมสรุปการเยี่ยมเสริมพลัง รับรองคุณภาพโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข จากการสืบเสาะเชิงลึกในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 (D2/Development) การประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

4.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (มหกรรมภาคใต้ 2562) การดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข บันทึกผลการประชุม

4.2 ประเมินผลการใช้คู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความพึงพอใจ โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทดลองใช้เครื่องมือ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข คณะกรรมการประเมินรับรองคุณภาพโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีที่มีความสุข

4.3 นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคู่มือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบบประเมินมีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติในคู่มือฯ ความเหมาะสม ด้านองค์ประกอบและเนื้อหา ด้านภาษาและด้านรูปแบบ โดยแบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเพิ่มเติมช่องว่าง สำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำส่งและรับกลับ แบบประเมิน พร้อมคู่มือฉบับร่างให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอนามัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กรรมการประเมินรับรองคุณภาพ ทั้ง 15 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืน
- 2) บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
- 3) วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมิน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 67) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.51 เป็นต้นไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

1.1 ผลการศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน โดยลงพื้นที่ประชุมกลุ่ม Focus Group เพื่อ วิเคราะห์สถานการณ์ PP Excellence HAPPEN Scoring เขตสุขภาพที่ 11

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม สถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนตามกรอบ HAPPEN และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

สถานการณ์ด้านการส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน ตามกรอบ HAPPEN	สถานการณ์ปัจจุบัน			ความต้องการพัฒนา		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สถานการณ์ด้านสุขภาพวัยเรียน (Health Literacy)	2.71	0.76	ปานกลาง	4.71	0.49	มากที่สุด
2. โรงเรียนให้ความสำคัญกับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (Appreciation)	3.29	0.49	ปานกลาง	4.57	0.79	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (Partnership/PHB/DHB)	3.29	0.49	ปานกลาง	4.57	0.53	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีแผน/นโยบายด้านพัฒนาส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (PIRAB)	4.14	0.69	มาก	4.43	0.53	มาก
5. โรงเรียนมีการจัดการความรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพนักเรียน (Empowerment)	3.14	0.38	มาก	4.29	0.49	มาก
6. ภาพรวมโรงเรียนในจังหวัดของท่าน มีการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและประสบความสำเร็จระดับเพชร หรือผ่านโรงเรียนต้นแบบของ สพฐ. (Neo Health)	2.86	0.90	ปานกลาง	4.71	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	3.24	0.76	ปานกลาง	4.38	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม สถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนตามกรอบHAPPEN ของแต่ละจังหวัด พบว่าภาพรวมด้านสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$ S.D.=0.76) เมื่อแยกรายด้านพบว่า ด้านโรงเรียนโรงเรียนมีแผน/นโยบายด้านพัฒนาส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (PIRAB) และด้านโรงเรียนมีการจัดการความรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพนักเรียน (Empowerment) อยู่ระดับมาก ส่วนด้านสถานการณ์ด้านสุขภาพวัยเรียน (Health Literacy) โรงเรียนให้ความสำคัญกับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (Appreciation) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน (Partnership/PHB/DHB) อยู่ระดับปานกลาง ส่วนความต้องการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน พบว่าภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$ S.D.=0.62)

1.2 ผลการประชุมกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน และความต้องการด้านการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

ประเด็นพูดคุย	สรุปผลการประชุมกลุ่ม
ปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพใน จังหวัด	1.โรงเรียนเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพน้อยลง 2.ปัญหาสุขภาพที่สำคัญและแก้ไขยาก ได้แก่ นักเรียนเริ่มอ้วนและอ้วน ซึ่ง ส่งผลทำให้ภาวะสูงตีสมส่วน ไม่ดีไปด้วย 3.การประเมินมีมาก ทั้งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนต้นแบบนักเรียน ไทยสุขภาพดี โรงเรียนสุขบัญญัติ โรงเรียนพระราชทาน 4.รูปแบบการประเมินเน้นดูเอกสาร และต้องเตรียมเอกสารในการประเมิน ค่อนข้างมาก ทำให้เป็นภาระของครู 5.ไม่มีกระบวนการพัฒนาหรือชี้แจงแนวทางการพัฒนา และขาดการ ติดตามระดับจังหวัด อำเภอ
ปัจจัยความสำเร็จในการ ดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพในจังหวัด	1.ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้ผ่านมาตรฐานต่างๆ 2.คุณครู ยินดีดำเนินการ ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญ 3.ความร่วมมือของภาคี โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขที่จะร่วมมือกันพัฒนา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ประสบความสำเร็จ 4.การให้ความรู้ และชี้แจง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 5.การติดตาม ให้คำแนะนำของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ทุกระดับ
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้านการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ	1. บูรณาการมาตรฐานต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียว และสามารถใช้ในการ พัฒนาด้านสุขภาพนักเรียนได้อย่างครอบคลุมและสามารถปฏิบัติได้จริง 2.ปรับเปลี่ยนรูปแบบการประเมินรับรองมาตรฐานให้มีความง่าย ไม่สร้าง ภาระให้กับโรงเรียน โดยเฉพาะด้านเอกสารจำนวนมาก 3.ให้ขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ผ่านมาตรฐาน

2. ผลการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ศูนย์อนามัยที่11

นครศรีธรรมราช

2.1 ผลการยกร่างคู่มือฯ โดยผู้วิจัย ทำการศึกษาเอกสาร คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2558) คู่มือสร้างความเข้มแข็งโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี (สพฐ, 2560) คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (กรมอนามัย, 2560) และผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข ได้องค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้

มีองค์ประกอบและเนื้อหา 2 ส่วน คือ

- 1) ส่วนนำของคู่มือ ประกอบด้วย ปก พระบรมราโชวาท คำนำ สารบัญ
- 2) ส่วนสาระสำคัญของคู่มือ มีเนื้อหาประกอบด้วย

บทที่	รายละเอียด																												
บทที่ 1 บทนำ	กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ สุขภาพดีมีความสุข																												
บทที่ 2 พัฒนาการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพสู่โรงเรียนรอบรู้ สุขภาพดี มีความสุข	กล่าวถึงแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาการจากโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่โรงเรียนรอบรู้สุขภาพ กรอบความเป็นมาการขับเคลื่อน และกรอบแนวคิดโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข																												
บทที่ 3 ก้าวสู่โรงเรียนรอบรู้ สุขภาพดี มีความสุข	กล่าวถึงความหมายโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข ที่ผ่านการสังเคราะห์ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเข้าร่วมการพัฒนา หลักการพัฒนา PDCA ภาคิที่เกี่ยวข้อง และประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข																												
บทที่ 4 มาตรฐานโรงเรียนรอบรู้ สุขภาพดี มีความสุข 	กล่าวถึงมาตรฐานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข และรายละเอียดมาตรฐานแต่ละประเด็น ประกอบด้วย <table border="1" data-bbox="603 824 1396 1541"> <thead> <tr> <th>คำย่อ</th> <th>คำเต็ม</th> <th>ความหมาย</th> <th>เป้าประสงค์</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>H</td> <td>Health Literacy</td> <td>นักเรียนมีวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ (ผลลัพธ์สุขภาพ)</td> <td>Student Excellence</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>Appreciative Coaching</td> <td>โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ</td> <td>School Excellence</td> </tr> <tr> <td>P</td> <td>Partnership</td> <td>ภาคีเครือข่ายเข้มแข็ง</td> <td>Partnership Excellence</td> </tr> <tr> <td>P</td> <td>Planning (Strategic planning)</td> <td>แผนยุทธศาสตร์ สร้างการมีส่วนร่วม (Strategic planning)</td> <td>Strategic Planning Excellence</td> </tr> <tr> <td>I</td> <td>Innovation</td> <td>นวัตกรรมการสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ</td> <td>KM Excellence</td> </tr> <tr> <td>Ness</td> <td>New Systemic School 4.0</td> <td>ผลรวมวินัย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และสังคมที่พึงประสงค์</td> <td>HAPPINESS Health Literate School</td> </tr> </tbody> </table>	คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	เป้าประสงค์	H	Health Literacy	นักเรียนมีวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ (ผลลัพธ์สุขภาพ)	Student Excellence	A	Appreciative Coaching	โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ	School Excellence	P	Partnership	ภาคีเครือข่ายเข้มแข็ง	Partnership Excellence	P	Planning (Strategic planning)	แผนยุทธศาสตร์ สร้างการมีส่วนร่วม (Strategic planning)	Strategic Planning Excellence	I	Innovation	นวัตกรรมการสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ	KM Excellence	Ness	New Systemic School 4.0	ผลรวมวินัย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และสังคมที่พึงประสงค์	HAPPINESS Health Literate School
คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	เป้าประสงค์																										
H	Health Literacy	นักเรียนมีวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ (ผลลัพธ์สุขภาพ)	Student Excellence																										
A	Appreciative Coaching	โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ	School Excellence																										
P	Partnership	ภาคีเครือข่ายเข้มแข็ง	Partnership Excellence																										
P	Planning (Strategic planning)	แผนยุทธศาสตร์ สร้างการมีส่วนร่วม (Strategic planning)	Strategic Planning Excellence																										
I	Innovation	นวัตกรรมการสร้างวินัยและความรอบรู้ด้านสุขภาพ	KM Excellence																										
Ness	New Systemic School 4.0	ผลรวมวินัย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และสังคมที่พึงประสงค์	HAPPINESS Health Literate School																										
บทที่ 5 การดำเนินงานเสริมสร้างความรอบรู้สุขภาพวัยเรียน	กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานด้านต่างๆ ได้แก่ โภชนาการวัยเรียน ด้านสุขภาพช่องปากวัยเรียน ด้านการออกกำลังกายและการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการตรวจสายตาและการได้ยิน ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านบุรุษิยาและเสพติด ด้านน้ำบริโภคปลอดภัยและเพียงพอ ด้านส้วม ด้านโรงอาหาร และด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม																												
ภาคผนวก	แบบฟอร์มมาตรฐานต่างๆ แบบรายงานที่จำเป็น																												

2.2) ผลการพัฒนาคู่มือฯ แบบมีส่วนร่วมจากเครือข่าย โดยการจัดประชุมเพื่อนำเสนอคู่มือฯ ฉบับร่าง โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเสนอคู่มือฯ ฉบับร่าง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานวิจัย เรียนทั้งภาคส่วนกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ตามข้อ 1.1 และเพิ่มเติมผู้เกี่ยวข้องจาก สำนักส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน กรมอนามัย ผู้แทน สคร. ผู้แทนจากกรมสุขภาพจิต ผลการประชุม ได้มีการให้คำแนะนำเพิ่มเติม ในส่วนของรายละเอียดในแต่ละประเด็น และการจัดทำฟอร์มรายงาน เพื่อพิจารณาร่างคู่มือฯ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) หลังจากการประชุม ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม จัดพิมพ์คู่มือฯ ฉบับร่าง เพื่อเตรียมจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือฯ

2.3) ผลการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือฯ ด้านองค์ประกอบและเนื้อหา ด้านภาษาและด้านรูปแบบ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านองค์ประกอบและเนื้อหา			
1.1 ลำดับขั้นตอนของเนื้อหา มีความถูกต้องเหมาะสม	4.00	0.76	มาก
1.2 วิธีการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสมต่อเนื่อง	3.88	0.64	มาก
1.3 ระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม	4.13	0.35	มาก
1.4 เนื้อหา มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.13	0.35	มาก
1.5 มีการกำหนดหัวข้อเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ	4.38	0.52	มาก
1.6 เนื้อหาทำให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถใช้คู่มือได้อย่างถูกต้อง	3.75	0.46	มาก
1.7 สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในคู่มือมีความเหมาะสม	4.50	0.53	มาก
1.8 แบบฟอร์มตามภาคผนวกมีความสมบูรณ์พร้อมใช้	4.50	0.53	มาก
รวมองค์ประกอบและเนื้อหา	4.16	0.57	มาก
2. ด้านการใช้ภาษา			
2.1 การใช้ภาษามีความเหมาะสม	3.75	0.46	มาก
2.2 การใช้ภาษามีความถูกต้องชัดเจน	3.88	0.35	มาก
รวมด้านภาษา	3.81	0.40	มาก
ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. ด้านรูปแบบ			
3.1 ตัวอักษรที่ใช้ในคู่มือมีความเหมาะสม	3.75	0.46	มาก
3.2 ลักษณะการออกแบบรูปเล่มคู่มือเหมาะสมและน่าสนใจ	4.25	0.46	มาก
3.3 ภาพประกอบภายในคู่มือมีความเหมาะสม	4.00	0.53	มาก
3.4 ปกคู่มือที่น่าสนใจและสื่อความหมายถึงเนื้อหาในคู่มือ	3.50	0.53	ปานกลาง
รวมด้านรูปแบบ	3.88	0.55	มาก
รวม	4.03	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข โดยรวมและรายด้าน อยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.56) ด้านที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้าน

องค์ประกอบและเนื้อหา ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ ด้านรูปแบบ ($\bar{X} = 3.88$) และลำดับถัดมา คือด้านภาษา ($\bar{X} = 3.81$) บางส่วนที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ในเรื่องการใช้ภาษา และภาพหน้าปกควรสื่อความหมายให้ชัดเจน เหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น

3) ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข จากผู้เกี่ยวข้อง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูอนามัยโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 37 คน ที่ผ่านการทดลองใช้คู่มือ ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์

ตารางที่ 4 ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ
1. ด้านความเหมาะสม			
1.1 คู่มือนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา	4.62	0.59	มากที่สุด
1.2 คู่มือนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.65	0.48	มากที่สุด
1.3 คู่มือนี้มีองค์ประกอบของรูปแบบที่ชัดเจน	4.49	0.69	มาก
1.4 คู่มือนี้มีเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุขที่ชัดเจน	4.84	0.37	มากที่สุด
1.5 รูปเล่มของคู่มือนี้มีความเหมาะสมต่อการใช้งาน	4.57	0.69	มากที่สุด
ภาพรวมด้านความเหมาะสม	4.61	0.64	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้			
2.1 คู่มือนี้สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้	4.65	0.54	มากที่สุด
2.2 คู่มือนี้สามารถยอมรับได้	4.65	0.59	มากที่สุด
2.3 มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือนี้ไปใช้เป็นแบบอย่าง	4.54	0.69	มากที่สุด
2.4 คู่มือนี้เป็นไปได้ที่จะใช้เป็นแนวปฏิบัติให้สามารถทำงานได้ตามขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ	4.62	0.68	มากที่สุด
2.5 คู่มือนี้มีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาจะนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน และบุคลากรให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ	4.57	0.69	มากที่สุด
ภาพรวมด้านความเป็นไปได้	4.61	0.64	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นประโยชน์			
3.1 การดำเนินงานตามคู่มือนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข	4.86	0.35	มากที่สุด
3.2 การนำคู่มือนี้ไปใช้จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ผ่านมาตรฐาน	4.54	0.69	มากที่สุด

3.3 การดำเนินงานตามคู่มือนี้มีผลที่ได้จากการดำเนินการตามคู่มือ จะทำให้นักเรียนและบุคลากรมีสุขภาพที่ดี	4.68	0.58	มากที่สุด
3.4 การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน	4.62	0.64	มากที่สุด
ภาพรวมความเป็นประโยชน์	4.68	0.59	มากที่สุด
ภาพรวมด้านประสิทธิภาพ	4.64	0.60	มากที่สุด
4. ด้านความพึงพอใจ			
4.1 ความพึงพอใจต่อคู่มือโดยรวม	4.78	0.42	มากที่สุด
4.2 ความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนา	4.76	0.43	มากที่สุด
4.3 ความพึงพอใจต่อกระบวนการประเมินรับรอง	4.73	0.45	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจ	4.76	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความมีประโยชน์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$ S.D.=0.60) ด้านที่มีระดับสูงสุดคือ ด้านความมีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือ ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.62$) ลำดับต่อมาคือ ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.61$) และระดับความพึงพอใจต่อคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$ S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่าระดับความพึงพอใจต่อคู่มือ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนา ($\bar{X} = 4.76$) และความพึงพอใจต่อกระบวนการประเมินรับรอง ($\bar{X} = 4.38$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน และความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข และ 3) เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน อยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$ S.D.=0.76) พบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในจังหวัด ได้แก่ 1) โรงเรียนเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพน้อยลง 2) ปัญหาสุขภาพที่สำคัญและแก้ไขยาก ได้แก่ นักเรียนเริ่มอ้วนและอ้วน ซึ่งส่งผลทำให้ภาวะสูงตีสมนส่วน ไม่ดีไปด้วย 3) การประเมินมีมาก ทั้งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี โรงเรียนสุขบัญญัติ โรงเรียนพระราชทาน รูปแบบการประเมินเน้นดูเอกสาร และต้องเตรียมเอกสารในการประเมินค่อนข้างมาก ทำให้เป็นภาระของครู 4) ไม่มีกระบวนการพัฒนาหรือชี้แจงแนวทางการพัฒนา และ 5) ขาดการติดตามระดับจังหวัด อำเภอ จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพและต้องการคู่มือแนวทางการดำเนินงานในโรงเรียน อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$ S.D.=0.62)

2. ผลการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข คู่มือมีองค์ประกอบและเนื้อหา 2 ส่วน คือ 1) ส่วนนำของคู่มือ ประกอบด้วย ปก พระบรมราโชวาท คำนำ สารบัญ และ 2) ส่วน

สาระสำคัญของคู่มือ มีเนื้อหาประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 พัฒนาการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข บทที่ 3 ก้าวสู่โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข บทที่ 4 มาตรฐานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข บทที่ 5 การดำเนินงานเสริมสร้างความรอบรู้สุขภาพวัยเรียน และภาคผนวก คู่มือได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมด้านองค์ประกอบและเนื้อหา ด้านภาษา และด้านรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.56) โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้าน เนื้อหา ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ ด้านรูปแบบ ($\bar{X} = 3.88$) และลำดับถัดมา คือด้านภาษา ($\bar{X} = 3.81$) บางส่วนที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ในเรื่องการใช้ภาษา และภาพหน้าปกควรสื่อความหมายให้ชัดเจนเหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น

3. ประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความมีประโยชน์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$ S.D.=0.60) ด้านที่มีระดับสูงสุดคือ ด้านความมีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.62$) และ ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.61$) และระดับความพึงพอใจต่อคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$ S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่าระดับความพึงพอใจต่อคู่มือ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนา ($\bar{X} = 4.76$) และความพึงพอใจต่อกระบวนการประเมินรับรอง ($\bar{X} = 4.38$)

อภิปรายผล

จากการพัฒนาคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผลที่ได้จากการพัฒนา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการจัดประชุมกลุ่ม เพื่อร่วมพูดคุยและสำรวจสถานการณ์ด้านการส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ พบว่า นักเรียนในเขตสุขภาพที่ 11 ยังคงมีปัญหาเรื่องสติสมส่วน เริ่มอ้วนและอ้วน ทุกจังหวัดและทุกเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์อนามัยที่ 11 และกรมอนามัย และปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกจังหวัดมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นงานประจำ แต่โรงเรียนที่จะพัฒนาต่อยอดเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มีแนวโน้มลดลงทั้งในระดับเขตสุขภาพที่ 11 และระดับประเทศ จึงร่วมกันค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพและการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงมีแนวคิดในการพัฒนาเป็นโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข โดยเพิ่มกระบวนการพัฒนาความรู้โดยโรงเรียน และครูผู้อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และพบว่าทางพื้นที่ทั้ง 7 จังหวัดเห็นด้วยและมีความต้องการรูปแบบและคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

2. กระบวนการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ดำเนินการสังเคราะห์เอกสารจาก คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2558) คู่มือสร้างความเข้มแข็งโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี (สพฐ, 2560) คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (กรมอนามัย, 2560) และให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (PP excellence) ของเขตสุขภาพที่ 11 นำมาออกแบบเป็นคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ซึ่งครอบคลุมตัวชี้วัดทั้งด้านกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ โดยผ่านความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและ

ผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดลองใช้จริงกับโรงเรียน นำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำจนได้คู่มือฉบับสมบูรณ์ และได้นำคู่มือไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดีมีความสุข รุ่นที่2 อีก 17 โรงเรียน

3. การประเมินประสิทธิภาพของคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และด้านความมีประโยชน์ พบว่าโรงเรียนเล็งเห็นถึงมีประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.68$) และพบว่าโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อคู่มือระดับระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคู่มือที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 การพัฒนาคู่มือ ควรมีการพัฒนาบนพื้นฐานสภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา และผลักดันให้เป็นนโยบายเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้
  - 1.2 ควรมีการพัฒนาบุคลากร ทั้งภาคส่วนกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อม ความสามารถในการเรื่องของการพัฒนาคู่มือ และการจัดการศึกษาควบคู่กับสุขภาพ และมีการติดตาม กำกับ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
  - 1.3 ควรมีการเผยแพร่คู่มือ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการศึกษา และภาคสาธารณสุข เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้เอง ตามแนวทางของคู่มือ
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรวิจัยเพื่อศึกษาติดตามผลการใช้คู่มือในการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้สุขภาพดี มีความสุข เพื่อนำมาประเมินและพัฒนาคู่มือให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและสถานศึกษาต่อไป
  - 2.2 ควรวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทั้งด้านสุขภาพ และด้านการศึกษา ในประเด็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการนำคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ไปปฏิบัติ